

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ»

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Фізкультурно-спортивна реабілітація»
Факультет	географії, історії та туризму
Кафедра	Історії, теорії держави і права та філософії
Семестр	I
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	к.іст.н., доц. Старжець Володимир Іванович
Контактна інформація	starzhets92@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна спрямована на підготовку студентів до формування активної життєвої позиції, розвитку критичного мислення та об'єктивного сприйняття тривалості українського державотворчого процесу. Вивчення навчальної дисципліни включає аналіз процесів, явищ, історичних фактів, закономірностей і особливостей історичного розвитку України, вітчизняної матеріальної та духовної культури від найдавніших часів до сьогодення.
Мета та цілі	Вивчення цієї дисципліни дає можливість студенту осягнути суть історичних процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення, оволодіти історичним фактажем. Вивчити основні періоди розвитку української культури, дати історичну оцінку проблемам етногенезу та культурогенезу українського народу. Завдання: вивчити здобутки української матеріальної та духовної культури від її витоків до сьогодення; розглянути особливості вітчизняної історії, визначити її місце і роль у сучасному світовому культурному просторі; реалізувати в навчально-виховному процесі завдання виховання національної свідомості, громадянських якостей української молоді, становлення професійного мислення.
Результати навчання	У результаті вивчення дисципліни студент оволодіє знаннями та розумінням основних концепцій, теорій та етапів розвитку Української держави. Сформує здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки. Ефективно й верифіковано працюватиме з різними джерелами історичної інформації, будуватиме усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії. Характеризуватиме об'єктивно й неупереджено історичні події, постаті та культурні процеси різних періодів національної історії. Пояснюватиме та

	аналізуватиме суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі. Умітиме зрозуміло і недвозначно доносити знання та пояснення до учнів закладів загальної середньої освіти.
(Soft skills)	Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати soft skills – соціально-психологічні аспекти професійної компетентності: громадянську позицію, навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння вирішувати конфліктні ситуації, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміти важливості дедлайнів, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Філософія», «Правознавство», «Психологія».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	К-сть балів
1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної культури	Предмет, завдання та структура курсу «Історія української культури». Духовна та матеріальна культура. Матеріальна культура, мистецтво та релігія первісності (анімізм, фетишизм, тотемізм, магія). Трипільська культура та її особливості. Мистецтво та релігійні вірування кіммерійців, скіфів та сарматів. Культура античних міст-держав на території України. Проблема походження слов'ян. Зарубинецька та черняхівська культури. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.	Анотація матеріалу	6
2. Становлення державності на теренах України. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	Проблема становлення державності у східних слов'ян. Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід–Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід). Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Загальна характеристика мистецтва Київської Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та театр). Соціально-політичні та культурні особливості Галицько-Волинського князівства. Освіта, наука, архітектура та образотворче мистецтво Галицько-Волинської держави (XII – середина XIV ст.). Інкorporація українських земель до складу Литви та Польщі.	Практичні завдання, робота з історичним і картами	6
3. Епоха козацтва. Культура українського бароко.	Причини виникнення козацтва. Дмитро Вишневецький. Виникнення Запорозької Січі, її адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції. Військове мистецтво. Українська національна революція середини XVII ст. Особливості адміністративного та політичного устрою Гетьманщини та Слобідської України у складі Московської держави. Гетьман І. Мазепа, його внутрішня та зовнішня політика. Остаточна ліквідація автономних прав України. Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст. І. Сірко. Розвиток історичної самосвідомості. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Григорій Сковорода – останній геній Старої України.	Проекти, практичні завдання	6
4. Україна у XVIII–XIX ст. Національне відродження	Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. «Історія Русів». «Енеїда» І. Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях. «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське товариство та ідея єдності слов'янських народів.	Робота в групах, семінари-дискусії	6

	Тарас Шевченко – ідеолог модерної України. Зростання національної самосвідомості. Реформи 1860-1870-х років у Російській імперії та їх вплив на соціально-економічний та політичний розвиток України. Громадівський рух. Галичина – український П'ємонт. Утворення політичних партій. Роль І. Франка та М. Грушевського в національно-культурному русі. Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис).		
5. Україна на поч. XX ст. Українська національна революція 1917–1921 рр.	Промисловий переворот, урбанізація та початок руйнування традиційного села. Зародження націоналізму. Політизація суспільного життя в Наддніпрянській Україні. Перша спроба революції у 1905 р. Лютнева революція в Петрограді та спалах національно-політичного відродження в Україні. Центральна Рада. Боротьба за незалежність України. Процес зростання національної свідомості «із селян до нації». Формування ідеї соборної України. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Національно-культурна політика Гетьманату. ЗУНР. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Видавнича справа. Преса. Театр. Автокефалія Української православної церкви. Наслідки і уроки українських визвольних змагань.	Кейси, тести	6
6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	УСРР та національна культура в умовах більшовицького тоталітарного режиму. Політика «українізації» та її вплив на українську культуру 20-30-х років XX ст. «Розстріляне Відродження». Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та М. Хвильовий. Український театр Леся Курбаса. Сталінський терор та його наслідки для української культури. Боротьба проти радянської влади. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу. Радянська Україна в умовах більшовицької тоталітарної системи. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав. Діяльність західноукраїнських політичних сил у боротьбі за Українську державність.	презентації, тести	6
7. Українські землі в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	Українське питання в політиці іноземних держав напередодні Другої світової війни. Культурні орієнтації українського націоналізму. Початок Другої світової війни. Політика радянської заходуукраїнських земель. Напад Німеччини на СРСР та окупація України. Український національно-визвольний рух. Нацистський «Новий порядок». Рух Опору українського народу проти іноземної окупації. Вирішальні бої німецько-радянської війни на українській землі. Вигнання німецьких загарбників з території України. Наслідки Другої світової війни для України. Внесок українців у перемогу Союзників. Розвиток культури України під час Другої світової. Панування соцреалізму в культурному житті УРСР.	Індивідуальні проєкти	6
8. УРСР у 1944–1990 рр. Особливості культурного розвитку.	Повоєнна Україна. «Відлига». Розвиток народного господарства у 1950-60-х рр. Лібералізація суспільно-політичного життя. Економічні реформи та їх наслідки. Шестидесятники. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації. Зародження дисидентського руху. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.). Неосталінізм. Діяльність П. Шелеста. В. Щербинський. Конституція УРСР 1978 р. Наростання економічної кризи. Дисиденти і опозиційний рух. Утворення Української Гельсінської Спілки (УГС). Політичні репресії, погіршення	Кейси, практичні завдання	6

	економічної ситуації. Чорнобильська катастрофа. Початок формування системи багатопартійності в Україні. Горбачовська перебудова. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності.		
9. Здобуття Україною незалежності. Розбудова національної державності.	Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Серпневий заколот. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Грудневий референдум. Внутрішньополітичні процеси та міжнародна політика молодого держави. Україна за президенства Л. Кучми (1994–2005), Помаранчева революція і президентство В. Ющенка. Внутрішня та зовнішня політика В. Януковича. Тиха окупація українського державного апарату, російська агентура. Причини, перебіг та наслідки «Революції Гідності». Анексія Криму та збройна агресія РФ на сході України. Консолідація українського народу та опір агресору. Внутрішня і зовнішня політика П. Порошенка. Президентство В. Зеленського. Повномасштабне вторгнення РФ. Україна в умовах війни за незалежність.	Практичні завдання, семінари-дискусії.	6
10. Духовний та культурний розвиток в незалежній Україні.	Риси нової соціокультурної дійсності. Проблема типології української національної культури. Фактори зростання національної та культурної самосвідомості. Перспективи розвитку української культури у сучасних умовах. Специфічні риси українського постмодерну. Формування української національної ідентичності. Проблеми розвитку української культури у контексті глобалізації. Українська церква і релігія у XXI столітті. Культура української діаспори кінця ХХ – початку ХХІ ст. Реформування української освітньої сфери. Внесок вітчизняної науки у світовий розвиток. Досягнення українського спорту. Діяльність Української держави на світовій арені. Україна в умовах ідеологічної війни та збройної агресії РФ. Роль національної культурної сфери в протидії російській ідеологічній експансії.	Підготовка презентацій Тести	6

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Shkandrij M. Ukrainian nationalism: politics, ideology, and literature, 1929–1956. New Haven; London: Yale University Press, 2015. 331 p. URL: <https://dokumen.pub/ukrainian-nationalism-politics-ideology-and-literature-1929-1956-9780300210743.html>
2. Богочевська-Хом'як М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України 1884–1939 рр. Львів: Український католицький університет, 2018. 520 с.
3. Бойко О. Д. Історія України. 9-те видання, доповнене. Київ: «Академія», 2023. 560 с.
4. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків: КСД, 2023. 512 с.
5. В'ятрович В., Дерев'яний І., Забілий Р., Содоль П. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / відповід. ред. і упоряд. В. В'ятрович. К.: Наш формат. 2023. 352 с. URL: <https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/userupload/upa-armiya-neskorenyh.pdf>
6. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна / за ред. О. П. Реєнта. Київ: КЛІО, 2013. 784 с.
7. Від першої особи: історія Голокосту у свідченнях очевидців: навчальний посібник / Упорядники В. Бобров, О. Педан-Слепухіна, М. Тяглий. Київ : Укр. центр вивч. історії Голокосту, 2020. 279 с.
8. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с.
9. Вітенко М. Д. Історія Русі. Від найдавніших часів до наших днів. К.: «Слово», 2013. 250 с.
10. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920рр.). Київ: ЩеК, 2010. 303 с. URL: <https://irbis->

nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000817

11. Голодомор 1932–1933 років в Україні як злочин геноциду згідно з міжнародним правом: зб. наук. пр. / М. Антонович та ін.; наук. ред.: В. Василенко, М. Антонович. Вид. 3-тє, допов. К., 2014. 363 с.
12. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. К.: Yakaboo, 2019. 656 с.
13. Грушевський М. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями / Укладачі Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 736 с.
14. Льюшин І. І. Українська повстанська армія і Армія Крайова. Протистояння в Західній Україні (1939–1945 рр.). К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 399 с.
15. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О. М. Головка та ін. Харків: Майдан, 2018. 616 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/2c4c8069-6261-4f04-8919-d9def3cbe9c5>
16. Історія українського війська / Авт. кол.: М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєвта ін.; Під заг. ред. В. Павлова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 416 с.
17. Історія українського козацтва: нариси у 2 т. / редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: Києво-Могилянська академія. Т. 2. Ред. А. М. Авраменко та ін. 2007. 723 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001076>
18. Історія української державності: підручник: у 2 т. / О. В. Борисова, А. О. Климов. Т. 2: 1917–2017 рр. Київ: Кондор, 2018. 464 с.
19. Історія української культури: підручник / В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін. Харків: Право, 2021. 400 с.
20. Кісь О. Українки в ГУЛАГу: вижити, значить перемогти. Львів: НАН України, 2017. 288 с.
21. Ковальчук В. Діяльність ОУН(б) і Запілля УПА на Волині південному Поліссі (1941–1944 рр.). Л.; То-то: Літ. УПА, 2006. 497 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13070/file.pdf>
22. Литвин В. Будівничі українського національного Відродження XIX–XX ст. Постаті. Ідеї. Візії. Київ: Інститут історії України НАН України, 2021. 463 с.
23. Майдан від першої особи. 45 історій Революції гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ: Укр. ін-т нац. пам'яті, 2015. 320 с.
24. Нариси історії Української революції 1917–1921 рр. / В. Ф. Верстюк та ін. Київ: Наукова думка, 2011. Кн.1. 388 с; 2012. Кн. 2. 464 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0007096>
25. Наш край: історія Волині від найдавніших часів до другої половини XX століття: навч. посіб. / за ред. В. Марчука. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2021. 342 с.
26. Патриляк І. Визвольна боротьба ОУН й УПА (1939–1960 рр.). Київ: АДЕФ-Україна, 2020. 712 с.
27. Плохій С. Брама Європи / пер. з англ. Р. Ключка. Харків: «КСД», 2023. 512 с.
28. Революція Гідності: на шляху до історії: зб. пр. наук. форуму. Київ, Музей Майдану. 2019–2023. URL: <https://www.maidanmuseum.org/uk/publications>
29. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К.: Інститут історії НАН України, 2003. 340 с.
30. Рудніцький І., Дужий Р. Міжнародне військове співробітництво Збройних сил України та Європейського Союзу у сфері спільної політики безпеки та оборони (1992–2022 рр.). *Воєнно-історичний вісник*. 2022. № 45. С. 55–71. URL: <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2022-45-3-55-71>
31. Старжець В. І. Виховний потенціал молодіжної політики ОУН в умовах сучасної інформаційної війни. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2022. Вип. 6(58). С. 280–286. URL: <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/2418>
32. Старжець В. І. Волинь у контексті Національно-визвольної війни середини XVII століття (огляд сучасної української історіографії). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7(25). С. 1134–1145. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-1134-1145](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-1134-1145)

33. Україна крізь віки. Від давнини до сучасності. Т. 1-15. URL <http://surl.li/ksvzw>
34. Українські землі часів короля Данила Галицького: церква і держава: Ст. й матеріали / ред.: В. Гаюк. Відділення Інституту УАД ім. М. Грушевського. Л.: Логос, 2005. 148 с.
35. Усна історія російсько-української війни (2014–2018 роки) / за ред. В. В. Мороко. Вип. 4. Київ: К.І.С., 2018. 384 с.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-4)	24
Змістовий модуль 2 (теми 5-10)	36
Підсумковий контроль – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни